

Sjećajte se dobri ljudi ~~~~~
~~~~~ u svakoj zgodi Družbe!

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILO ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 5 K. — Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik ERNEST JELUŠIĆ.

Srce. ○ ○ ○ ○

Na dvorištu ispred vrata
Siromak se alke hvata; —
Kuca, lupa... Glad ga mori —
A unutra sjajni dvori.
Stoji klika sretnih ljudi,
S milja im se tope grudi.
Što im htjedne srce vruće,
To im bude u trenuće.
Nade cvatu kano cv'jeci,
Blaženi su kao sveci —
A siromak ondje vanka
Lupa, viče, bez prestanka:

»Pustite me u te dvore,
Dok me jadi ne umore!
Ovom pustom na dvorištu
Zalud grudi mira ištu...
Pustite me...!« a iz dvora
Bacaju mu suhah kora
I po koju krišku sira,
Al on jošte nema mira.
Gladan žedan, kô i prije
Uv'jek bije, uv'jek bije,
Dok mu one vječne dvore
Potpunoma ne otvore! —

Crvenko Bijeloplavić.

Urine i mane.

Piše DAVORIN TRSTENJAK.

(NASTAVAK.)

Znanje.

Mudraci već davno rekoše, da je spoznanje Boga najveće duševno dobro. Bog je najveći uzor, najveće savršenstvo, što samo biti može. Naša je zadaća, da se kroz sav svoj vijek približujemo tomu savršenstvu. »Budite savršeni, kao što je savršen moj otac na nebesima« uči nas Isus Hrist. Što smo savršeniji, to za nas veća sreća i slava na ovom i onom svijetu.

Što čovjek više zna, to mu je spoznanje šire, a što mu je spoznanje

D-10
1984 Č-46-B

šire i dublje, to bolje i potpunije shvaća Boga, to najveće i najsvršenije veličanstvo božje shvaćamo, to mu se možemo i više približiti, a po tom i više osjećati »carstvo božje u sebi«.

Naše moralno savršenstvo, naša je najviša svrha i sreća, naša najveća cijena. Da se pak uzmognemo tomu svomu uzoru dokučiti, treba nam mnogo znanja, mnogo nauke i mudrosti, mnogo uzgoja.

Učenjem stiče se znanje, jača, plemeni i bogati duh, a čeliči moralna volja.

Za savršeniji život hoće se različitih sredstava, vještina ruku i znanje. Što čovjek više zna, to lakše i živi, to mu je bolje, a »u dobru je lako dobar biti.« »Siromak čovjek gotova laž«.

Neuk čovjek zapane često u nepriliku, da nezna na što bi se odlučio. On uvijek koleba. Sad bi ovako, sad onako. Pošto ne može da misli svojom glavom, lako ga je na što bilo nagovoriti, ali čim mu tko što drugo savjetuje, eto ga, gdje zabacuje prvu odluku, pa se hvata druge, da do zgone i nju zabaci i učini po svojoj glavi baš ono što ne valja. Neuk čovjek nema stalna uvjerenja i stalnih načela, pa zato i ne može da bude plemenit i jak značaj.

Čovjek koji znade uzroke i djelovanje stvari, brine se bolje i sigurnije za svoje uzdržavanje i za razvoj svojih sila. Neznalica je pak pun praznovjerja i predsuda: prava duševna, a zaista i moralna kukavica. Znanje je oko i svjetlo, čim on sve stvari i pojave oko sebe pravo i jasno razlikuje. Zato se kaže čovjeku punu znanja, da ima bistar pogled u svijet i da je vedra glava. Znanje je velik imetak, koji ne može propasti. Neki mudrac reče pravo svojim drugovom, koji jadikovahu, što je propao brod i s njim njihov imetak: ja imam sav svoj imetak u sebi.

Najveće siromaštvo na svijetu je neznanje, jer je ono najveća zapreka blagostanju i svakomu napretku. Neznalice ne samo da se ne mogu pomaknuti iz svoje tmine, nego oni ne dadu nikako da svijet napreduje. Oni su najveći protivnici prosvjete. Već prije tri hiljade godina rekao je najveći mudrac: »Broj luđaka je neizmjeran, i svijet se nije promijenio«.

Mnogo vremena, truda i troška hoće se, da se steče znanje. Mnogim je ugodnije i udobnije ostati u neznanju, nego da se trude i muče učenjem. Osim toga neznalica opet ne može da uviđa, da je znanje toliko potrebno. Ne samo to, nego se on boji škole i prosvjete. Misli sirota, da je znanje, naročito znanost, neprijateljica vjere i reda, dakle propast za čovječanstvo.

Vječni je božji zakon, da u prirodi sve, što je gore, propada, a na njegovo mjesto dolazi bolje i savršenije. Po tom zakonu propadaju ne samo pojedine neznalice, nego i cijeli narodi

Znanje je život, neznanje smrt. Neznanje je dakle veliko zlo, a znanje veliko dobro. Svaki, tko sam sebi voli, neka najprije nastoji, da mu djeca što više nauče. Bude li velik dio našega puka pametan, otklonit ćemo mnogo zla,

koja nas tište i sramote, i domovina će nam biti sretnija. Veliko je naše zlo, što ne znamo sami sebi pomoći i što ne znamo razlučiti prepredenih narodnih neprijatelja od iskrenih rodoljuba. Zli ljudi izrabljuju, varaju i sišu neuke ljude i narode. Tako neuki svijet mnogo pati, a još i miluje svoje mučitelje. Naš se svijet često tuži na slabe poslove, koji da sve više propadaju. On govori da je previše obrtnika i trgovaca, a mi vidimo, gdje se tuđinci useljuju u Hrvatsku, zameću svoje poslove, stiču velik imetak, umiju zasluživati, ali umiju i uživati. Neznalica pak, ako i ima imetka, niti umije, niti može plemenito uživati. On ili nerazložno rasipava, upropašćuje se ili se boji do sita i kruha najesti.

Živila prosvjeta! Živilo svjetlo! Nestalo naših najvećih neprijatelja: tmine, mračnjaka i šišmiša.

Vjera.

Od davnine, od prvih vremena ljudskoga razvoja i uvijek bijaše vjera glavna vlast u povijesti čovječanstva, u životu naroda, kao i pojedinca. Vjera bijaše, jest i bit će vazda preznamenit i moćan uzgojitelj ljudski. Ona je prva i najstarija pedagogija. Sve vrline i sve krijeposti, sve što je čovječno i veliko, sve što služi napretku i sreći ljudstva, sve je to prikupila vjera u svoje krilo, pa to kao najmilostivija majka dijeli djeci svojoj.

Bog je najveće savršenstvo, najveći uzor svega dobra. A vjera nas uči i odgaja, kako bi nas približila što više tomu savršenstvu. Spasitelj Isus Hrist uči nas: »Budite savršeni, kao što je savršen moj otac na nebesima«. Savršenstvo u svakom dobru najuzvišeniji je naš cilj i naša najveća sreća.

I najniža vjera, što ju zovemo poganskom i krivom vjerom, učinila je svojim vjernikom dosta dobra, a što učini tek kršćanstvo sa svojom velikom naukom?! Njegova je nauka u istinu božanstvena. To je svjetlo božje, što grije ljude, da budu neumrli i što sličniji svomu Stvoritelju, da budu sveci.

Kršćanstvo smjera na to, da svoje vjernike odvraća od svega, što škodi tijelu ili duši, a da od njih odgoji čestite i sretne ljude. Kršćanstvo obuhvaća svojom ljubavi sav svijet i uči nas, da je naš bližnji svaki čovjek i da nam je i neprijatelje ljubiti.

Sva dobra štiti i unapređuje kršćanska vjera, a sva zla, koja su nam toliko škodljiva, čupa i iskorjenjuje.

* * *

Kao što sve dječje sposobnosti, tako treba uzgajati i vjersko čuvstvo, i to u skladu s ostalim sposobnostima.

Sjemenište i gojilište vjere je obitelj. Vjersko čuvstvo je jezgra i jedini pravi temelj vjerskoga uzgoja, a uzbuđuje se vjerskim čuvstvom. Dijete mora da »vidi, čuje i osjeća« vjersko čuvstvo u drugih. Ono mu je najdraže, ako ga osjeća u svoje matere. Mati treba da je i u tom pravcu zrcalo svomu djetetu.

(Nastavak slijedi.)

Jupitrovi sateliti.

Piše DUNAV BALETIĆ.

Velika sjajna zvijezda mirnog svjetla, koju možemo svake večeri motriti na vedrom nebu, poznata pod imenom Jupiter, najveći je planet sunčanog sustava. Iz njega mogao bi načiniti 1280 zemaljskih kruglji. Dok je srednja daljina naše Zemlje od Sunca $148\frac{1}{4}$ milijuna kilometara, ona Jupitra od Sunca jest 770 milijuna kilometara. U toj strašnoj daljini okreće se Jupiter oko Sunca u elipsi, kojoj je opseg 4800 milijuna kilometara i koju isti prevali za vrijeme od 12 godina po prilici. Daljina Jupitra od naše Zemlje, pošto oba planeta lete posebnim stazama i različnom brzinom, jest veoma promjenljiva. Kad se Jupiter nalazi u »konjunkciji«, t. j. na drugoj strani, Sunca ali u istom pravcu sa Zemljom ($\overset{J}{\ominus} \text{---} \overset{S}{\bigcirc} \overset{Z}{\bullet}$), daljina mu je od Zemlje najveća i to od 955 milijuna kilometara. Nasuprot pako, kad je Jupiter u »opoziciji«, t. j. Zemlja se nalazi med Suncem i Jupiterom ($\overset{S}{\bigcirc} \overset{Z}{\bullet} \text{---} \overset{J}{\ominus}$), daleko je od nas 585 milijuna kilometara. U posljednjem bi slučaju automobil ili zrakoplov, koji prevali 100 km. na sat, trebao od nas do Jupitra $667\frac{3}{4}$ godina. Lijepo li zaista šetnje za jednog Matuzalema!

Kad se dakle Jupiter nalazi u »opoziciji« napram Suncu, pruža nam se najljepša prilika, da upremo na njega teleskop i da ga promatramo. Pri tome opažamo veliku svjetlu ploču, po kojoj su se usporedno rasporedale sive pruge (pjege), očiti znakovi njegove nedovršene evolucije. Oko te ploče lahko vidimo još četiri druga mala tjelesa, koja od dana do dana neprestano mijenjaju svoj položaj, prelazeći sad na jednu sad na drugu stranu te ploče — to su Jupitrovi trabanti, sateliti ili mjeseci.

Dok mi promatramo mirne duše zanimivu tu sliku i uživamo kod tog neprestanog komešanja u Jupitrovom svijetu, nehotice pada nam na um »onaj«, komu se taj pojav za prvi put prikazivao u slabim teleskopskim lećama, pa se pitamo, kakova je morala biti njegova radost, kakova su se čuvstva u njemu rađala u onom času? Dana 7. siječnja god. 1610. Galileo Galilei svrnuo je svoj prvi teleskop na Jupitra i opazio oko njegove ploče tri svjetle tačke, poredane u pravcu polutnika. Prvi, treći i četvrti satelit Jupitra, t. j. Io, Ganymed, Kallisto (kako su ih kašnje nazvali), bili su taj čas otkriveni. Filozofski duh i srce tog učenjaka mora da su dosegli one večeri vrhunac najljepšeg momenta života. No Galilei pošao je korak dalje i malo dana za tim otkrio je i drugi (po redu odaljenosti od Jupitra) trabant, koji bi kašnje nazvan Europa. Veliki Pizanac je tim otkrićima mnogo doprinesao, da si je Kopernikov sistem, koji je on veoma zagovarao i branio, prokrčio put. Pomrčine pak Jupitrovih mjeseca bile su povodom, što je Olaf Römer otkrio brzinu svjetla. Iste su danas od velike važnosti za brodaru, koji po njima odredi geografsku dužinu mjesta, da znade položaj broda.

Stim Galilejovim otkrićem mislilo se, da je gotovo sve, da više nema ništa u blizini Jupitera, što bi moglo da uzbuđi pozornost zvijezdoznanca. I od god. 1610. do god. 1892. nije se govorilo o drugim trabantima nego o onim poznatim: Io, Europa, Ganymed, Kallisto.

Pod konac devetnaestoga stoljeća, sagrađena bi na Mont Hamiltonu u Kaliforniji na najmoderniji način velika Lickova zvjezdarna. U toj zvjezdarni, providenoj najsavršenijim instrumentima, otkrio je godine 1892. astronom Barnard sa najvećim teleskopom na svijetu nov Jupiterov mjesec, koji bi nazvan »peti satelit«, akoprem je on prvi, jer je najbliži Jupiteru.

Dvanaest godina kasnije, najme 4. siječnja 1905., drugi astronom, imenom Perrine, opazio je sa iste zvjezdarne šesti trabant veoma daleko od Jupitera (45 m'). Važno to otkriće potvrdilo je mnijenje, da je Jupiter sa svojom obitelji sekundaran sunčani sustav. Dok je Perrine proučavao novootkriveni mjesec, nastojao je da pregledava cijeli prostor oko istoga, ne bi li još štogod uočio. I zbilja 25. veljače iste godine otkrije on i sedmi satelit.

Tim otkrićima stekla si je kalifornijska zvjezdarna veliku slavu. Ipak držimo da Perrine nije usto zaspao na lovorima, već se on morao posvetiti svim silama dalnjem istraživanju, da osjegura potpunu slavu svojoj zvjezdarni. Nu, rek bi, da mu nije uspjelo, jer nam je ovih dana stigla vijest iz Greenwicha, da su astronomi one zvjezdarne otkrili osmi Jupiterov satelit. Tim je stara Evropa opet jednom pretekla Novi Svijet, kao da bi bilo ustanovljeno, da pod istim obzorjem, gdje su bili otkriveni prvi sateliti, moraju biti otkriveni i zadnji.

Mi se nalazimo u vijeku u kojem živimo silno žurno. Za jednim otkrićem nastupa drugo, čudo se niza za čudom, a ljudski duh leti vratolomnom brzinom uvijek naprijed, da i sami neznamo kamo. Oh, da ti se je dignuti sada, o Galileje!

Kako se imaju čitati i učiti pjesme iz čitanke.

RUDOLF bar. MALDINI WILDENHAINSKI.

Pjesme, što se u čitankama nalaze imaju se upotrijebiti: 1) za vježbanje u pravilnom i lijepom čitanju. 2) za učenje na pamet, recitovanje i deklamovanje i 3) za pjevanje.

Kako čitanje tako i deklamovanje i pjevanje ovih pjesama služi na oplemenjivanje srca i duše dječije, a osobito na obrazovanje čustva ljepote.

Pjesme u pučkoj školi preduzimaju se ovim redom.

1. Učitelj pročita cijelu pjesmu polagano, lijepo, glasno, razgovjetno i sa pravilnim naglašavanjem, a učenici paze i slušaju, ali ne glade u knjigu, nego u učitelja, da bi se većma slušanjem navikli kako učitelj čita.

2. Učitelj kaže djeci na kojoj se strani i pod kojim brojem ta pjesma nalazi i kakav joj je naslov, te ih uputi, da ju nađu, a zatim pročita jednu kiticu ili jedan odsjek, koji ima u sebi potpunog smisla. Ako se smisao završuje na kraju kitice, onda se ima tu i odsjek završiti, a ako smisao prelazi u drugu kiticu, to se čitanje ima dotle produžiti, dok se smisao ne završi. Dok učitelj ovako po drugi put čita, učenici čitaju to isto u sebi, a ujedno paze kako učitelj pri čitanju podiže i spušta glas.

3. Učitelj ispituje učenike o sadržaju pročitanog odsjeka, i razjasni im, što oni sami možda ne bi kadri bili razumjeti.

4. Ovako razjašnjeni odsjek čitaju učenici i to II. razreda najprije nekoliko od boljih, zatim nekoliko od srednjih, i na posljetku svi loši učenici. U višim razredima čitaju samo dvojica i to najprije jedan od boljih, a zatim jedan od srednjih čitača. Dok se ovako odsjek čita na glas, svi ostali učenici toga razreda imaju isti odsjek u sebi čitati i glasno čitanje svojih drugova pratiti.

5. Učitelj brižljivo pazi na ovo čitanje i pogriješke ispravlja, i to ne samo one veće protiv pravilnog čitanja, nego i one manje protiv pravilnog naglašavanja. Kod pogriješaka ove druge vrsti, morati će sam učitelj 2—3 puta pokazati, kako se ima dotični odsjek pravilno čitati, a u svakom slučaju gdje god se pogriješka ispravi, dužan će biti čitalac i sam sebe popraviti, i po tom taj odsjek još jedamput ponovno pročitati.

6. Kad se tako cijela pjesma na odsjeke pročita, onda zada učitelj da djeca tu pjesmu kod kuće više puta na glas čitaju, a u slijedećem satu naredi, da najprije jedan od boljih, a zatim jedan od srednjih čitača, cijelu pjesmu na glas pročita, dočim svi ostali učenici tu istu pjesmu u sebi čitaju.

7. Koja se pjesma zadaje na pamet radi deklamovanja, tu pjesmu podijeli učitelj na odsjeke po smislu i po kiticama, a zada je u školi za tiho vježbanje ili da kod kuće svaki dan po jednu kiticu ili po jedan odsjek na pamet od riječi do riječi nauči. Ovako zadane kitice ispituju se svaki dan prije početka nastave; a pošto se tako cijela pjesma na pamet nauči, onda se subotom pri koncu obuke preslušaju svi učenici i vježbaju se tom prilikom u pravilnom recitovanju i deklamovanju.

8. Uz najodabranije pjesme u čitankama, zadavati valja starijim učenicima i odabrane narodne pjesme. Za ovako pak učenje, nužno je da djeca imaju kakovu takovu pjesmaricu.

9. One pjesme, što se imaju za pjevanje upotrijebiti, pošto se po gore navedenom načinu nauče na pamet, imaju se u satu za pjevanje određenom učiti pjevati, i to svaki put preduzima se samo po jedna katica potpuno, ne pazeći da li se u njoj svršuje smisao ili ne. Pri ovoj nastavi učitelj prvi otpjeva kiticu sam, zatim je pjevaju svi učenici nekoliko puta, a počinje onaj, koji je najvještiji, zatim pjevaju učenici po klupama, a napokon pojedince.

10. Na koncu, kad se je već to sve svršilo, još jednom se cijela pjesma čita, deklamira i pjeva.

Krivi i dobri nazori. (Glede obuke u drugom jeziku.)

Piše JOSIP BAČIĆ.

(KONAC.)

Pitaj zatim: Ist der Tisch hinten? vorn? oben? itd. i nauči učenicu, da odgovara jesno i niječno. Građiva za zadaće pismene imaš sada na pretek. Zadavaj učenici pitanja na razne načine: was? wie? wo? ist? ist nicht? a ona neka shodno odgovara.

Ovom prilikom lako joj rastumačiš: er, sie, es. Napiši na tabli n. pr.: Ist der Tisch hoch? Ja, der Tisch ist hoch, pa joj kaži, da možemo drugiput riječ Tisch zamjeniti sa riječju er. Postupaj tako i sa sie i es.

I pokazne zamjenice: diese-r-s, jene-r-s posve lako zorno protumačiš sa upitnom zamjenicom welche-r-s. Kaži učenici, da se često pita: koji stol je nizak? Koja klupa je stara? a odgovara se: ovaj stol je nizak, ona klupa je stara. Sad ćemo njemački: Drži staru knjigu u ruci, a novu stavi dalje od sebe, pa pitaj: Welches Buch ist alt? Odgovori sam pokazujući knjigu u ruci: dieses Buch ist alt. Onda pitaj: Welches Buch ist neu? pa odgovori pokazujući knjigu, koja je dalje od tebe i učenice: Jenes Buch ist neu.

Ako sada pitaš učenicu: Welches Lineal ist lang? (predmnijevam, da je u sobi više crtala), onda će učenica gledati po sobi, mislit će, onda će kazati ili dieses... ili jenes... Odmah se vidi razlika između ovakova podučavanja i starijega načina, kad se je pitalo, odnosno prevađalo: Ovaj učenik je marljiv — dieser Schüler ist fleißig.

I posvojne zamjenice lako ćeš protumačiti. Spomeni učenici, da ćeš joj tumačiti njemačke zamjenice: moj, tvoj - - -. Uzmi svoju knjigu pa kaži: das ist mein (pokaži ju!) Buch. Uzmi tada učenčinu knjigu i kaži joj: das ist dein Buch; zatim uzmi knjigu svoju i reci (pokazujući na me): das ist mein Buch itd. Kako vidiš ne treba ti pomoć materinskoga jezika.

Kako ćeš zorno tumačiti imenice u množini, ne treba da ti spominjem.

Red je sada da uzmeš brojeve. Pokazujući na jedno pero reci: Das ist eine Feder, onda na dvije: das sind zwei Federn, itd. Napiši zatim brojke na tabli i uz svaku napiši: eins, zwei, drei - - -. Uzimlji zatim zbrojtbu, odbitbu, množitbu i mjerenje, al samo zato, da ti se učenica uvježba u brojevima.

Sada možeš tumačiti djelove kuće. Sliku ćeš lako naći u kakvoj knjizi, ili ju nariši na tabli pa pokazujući razne djelove nazivlji ih samo njemački. Uzimlji zatim spavaonicu, kuhinju, posuđe kuhinjsko. Nemaš li slike, onda crtaj na tabli nož, vilice, zdjelu itd.; dijete neka to preriše i uz svaku sliku neka napiše njemačku imenicu.

I glagole tumačimo zorno. Postavi se pred učenicu, onda počmi hodati te reci: gehen. (Dijete će gotovo šaptati: hoditi.) Zatim ćeš se zaustaviti i gledajući učenicu reći ćeš: stehen. Uzet ćeš pero, pa ćeš pisati i reći: schreiben. Zapjevat ćeš i onda reći: singen itd. Glagole ćeš napisivati

na tabli latinskim pismom, a dobro će biti da pripišeš i hrvatsko značenje. Učitelj: sad ćemo kazivati, tko piše, čita, pjeva, sjedi, stoji, podučava itd.

Pokazujući na se reći ćeš: der Lehrer lehrt; pokazujući na učenicu: die Schülerin lernt, na stol: der Tisch steht. Reci učenici da zapjeva, onda dodaj: die Schülerin singt. Rečenice se pišu na tabli. Uzimlji zatim glagole u 3. licu množine. Pozovi učenicu i obje njezine sestre, da se ustanu; dok stoje, reći ćeš: die Mädchen stehen; kad se na zadani znak sjednu, reći ćeš: die Mädchen sitzen. Zapovjedit ćeš im, da zapjevaju, pak ćeš reći: die Mädchen singen, da pišu, pak reci: die Mädchen schreiben.

Takovo podučavanje bit će bez dvojbe vrlo interesantno. Učenica će paziti i zavoljeti predmet.

Učitelj: Sada ću pitati, što čini učitelj, učenik, učenica, majka. »Was macht der Lehrer?« Učenica: der Lehrer lehrt itd. Učitelj: Sad ćemo drukčije pitati: Steht der Lehrer? Dijete neka odgovori (pomozi mu!) jesno i niječno. Eto ti zadataka kućnih i školskih na pretek.

Kad bude uvježbano, da znade rabiti glagole u 3. licu jednine i množine, uzmi spregu glagola u sadašnjem vremenu, ali ne gramatičkom metodom već zornom.

Evo, kako to pametan učitelj čini. Uzme kedu i pišući reče pokazujući na se: Ich schreibe. (Napiše to na tabli). Zatim pozove dijete k tabli, pa mu zapovjedi, da piše i reče mu (pokazujući rukom na nj): du schreibst. (I to se napiše na tabli.) Učitelj uzme ovo dijete k sebi na stranu, a pošalje drugoga đaka k tabli i naloži mu, pa piše, pa reče učeniku, koji je kod njega (učitelja) pokazujući na onoga, koji piše: Er schreibt. Zatim piše učitelj i učenici, pa reče pokazujući na se i na nje: Wir schreiben. Onda naloži učenicima, neka oni sami pišu, pa reče: Ihr schreibet. Uzme zatim jednoga učenika k sebi, a drugima naloži, da pišu, pa reče učeniku, pokazujući na druge: sie schreiben.

Vježbanja i opet vježbanja.

Tekar onda, kada djeca nauče na taj način spregu, rastumači im ju gramatički; učenicima ne zadava to nikakvih poteškoća, jer praktički istu stvar jurve znadu.

Pređi sada na imperativ. Ovako se to u školama čini. Učitelj: Zapovjedit ću ti, da nešto učiniš. Schreibe! Stehe auf! Gehe! itd. (Učenik neka to sve čini); onda svima: Schreibet! Gehet! itd. Kada učenici praktički to nauče, onda im kaže gramatičko pravilo.

Tumači zatim zorno imenični i zamjenični objekt u akuzativu.

Tekar sada, kada ti učenica bude koješta znala govoriti njemački, podučavat ćeš ju u njemačkom pisanom i tiskanom pismu, što će trajati 15 dana, jer ne će biti teško.

Kako ćeš dalje podučavati, govorit ću ti drugom zgodom, ako budemo živi i zdravi.

Kongres slavenskog učiteljstva.

Od 9.—14. kolovoza t. g. obdržavat će se u Pragu *kongres slavenskog učiteljstva*. Braća se Česi na taj kongres već duže vremena pripravljaju, pa kako su oni radini i ustrajni, gotovo je, da će po Slavenstvo naoseb po Čehe sve sjajno ispasti. Sastati će se tu učitelja svih slavenskih jezika, da se upoznaju, a s upoznanjem štovati će se više i prikupiti bok uz bok, a da tim čvrstije odbiju valove tuđeg navaljujućeg mora. Shodno bi bilo, da se i iz naše pokrajine otputi nekolicina njih do zlatnog, kraljevskog Praga, da se time odazove pozivu naprednije braće, da se pred svijetom prikaže impozantna četa slavenskog učiteljstva, kojoj ne bi smjelo biti para.

Donašamo ovdje raspored kongresa, kako nam ga je odbor poslao.

U nedelju 9. kolovoza sastanak na Žofinu. U ponedjeljak 10. kolovoza prije podne svečano otvorenje kongresa i referat »O narodnoj izobrazbi«. Po podne rad u sekcijama. U večer svečana predstava u narodnom kazalištu: B. Smetana: »Prodana nevjesta«. Utorak 11. kolovoza možebitni zaključak rada u sekcijama. Primanje predloga sekcijskih u plenumu. Po podne: Zajednički posjet izložbe. U večer: filharmonijski koncert. U srijedu 12. kolovoza glavna skupština zastupnika učiteljskih udruženja. Po podne: Glavna skupština Saveza slavenskog učiteljstva i referat: »O zadaći i svrsi Saveza Slavenskog Učiteljstva«. Skup abiturijenata učiteljskih škola iz god. 1908. Glavna skupština Komenskog. U večer: Svečana predstava u gradskom kazalištu na Vinogradima. U četvrtak 13. kolovoza: Izlet na Karlštajn, Kutnu Goru, lađom na Melnik, do zavoda dra. Fr. Hamze u Luzenj. U petak 14. kolovoza: Razgledanje Praga. Ostale potankosti saopćit će se učesnicima tiskanim objavama.

U pogledu glavne teme »O narodnoj izobrazbi« razdijeljen je rad ovako: O općem pregledu pitanja o narodnoj izobrazbi, referirati će u plenarnom odboru kongresa predsjednik češkog učiteljskog udruženja, Josip Černi.

Iza toga se kongres podijeli u tri glavne sekcije. U I. sekciji raspravlja se: Pojam narodnosti i značaj njen po izobrazbu«, referent Josip Havlik. Osim toga biti će u sekciji dva podreferenta za pitanja: *a)* srodnost, zajedničke odlike slavenskih naroda, život, rad, i borba narodna; *b)* naučno razlaganje o narodnosti s obzirom na biologiju, psihologiju i socijologiju. U II. sekciji raspraviti će se pitanje: »O narodnoj izobrazbi u školi«, referent predsjednik školskog odbora Zajednice Učiteljskih Udruženja u Češkoj, F. V. Moravec. Osim toga biti će tri podreferenta za pitanja: *a)* o zajedničkom duhu u nastavi, *b)* upliv naroda na školu, *c)* uređenje nastavnih predmeta, osnove udžbenica u narodnom duhu. U III. sekciji raspravljati će se pitanje: »Narodna izobrazba izvan škole«. Referent je predsjednik Zajednice Čeških Učiteljskih Udruženja za Šlesku, S. Nemeč. Osim toga tri podreferenta za pitanja: *a)* izobrazba u

porodici za društvo i daljnje narodno samoobrazovanje, *b*) naučno i umjetničko razlaganje o obrazovanju, *c*) zanimanje javnosti o pitanju narodnog obrazovanja. Pojedini referati biti će tiskani i razdijelit će se učesnicima kongresa.

Na skupštini za konstituiranje izvijestit će se: »O zadaći i svrsi Saveza Slavenskog Učiteljstva«. O zadaći Saveza među učiteljstvom izvijestit će B. Skála, a o zadaći Saveza u narodu, M. Hajný.

Takav i tolik je eto raspored! Sretni će biti oni, koji će moći na tom kongresu sudjelovati i pratiti rad prokušanih pedagoga i vrsnih učitelja. A i za intelektualni odmor proskrbljeno je u dovoljnoj mjeri, te se nitko ne će moći potužiti, da nije dovoljno čuo i video. Sretan uspjeh!

Ur.

Ispiti zrelosti na učiteljskim školama.

Bilo nam je do sada začudno, što su na svim srednjim školama, kao gimnazijama, tehničkim školama, licejima i industrijalnim školama uvedene reforme glede ispita zrelosti, a izostale bile same učiteljske škole. Sada dolaze na red i ove, za koje je već pripravna nova naredba, koja će pojednostaviti i olahkotiti ispit zrelosti. Ova će naredba izaći jur tečajem ovoga mjeseca, i na temelju iste obdržavati će se ovogodišnji ispiti zrelosti. Navadamo ovdje ponajvažnije odredbe.

Pismeni ispit polaže se samo iz pedagogije i naukovnog jezika. Za naukovni jezik dobiva kandidat tri zadaće, od kojih si ovaj odabere jednu, imajuć pō sata vremena na raspolaganje, za koju da se odluči. Za praktično predavanje izručuje se kandidatu tri dana prije zadatak o kojem će predavati. Ako je đak imao u dvim posljednjim semestrima red »dovoljno« u posebnoj nauci u obuci, to iz ove ne polaže usmenog ispita. Šest dana prije usmenog ispita svi oni, koji se podvrgavaju ispitu, nemaju obuke. U onim predmetima u kojima je đak imao u dvim posljednjim godinama srednju ocjenu »dovoljno«, riješen je usmenog ispita. Napravi li kandidat pismeni ispit iz pedagogije i naukovnog jezika za »dovoljno«, to se riješava kako gori.

Svaki kandidat pak mora bezuvjetno polagati usmeni ispit iz zemljopisa, povijesti i jednog drugog jošte predmeta, koga izabire predsjednik komisije od onih dvaju predmeta, koje slobodno predlaže kandidat.

Na ispitu valja izbjegavati sićušne potankosti, recimo, ne valja cjepidlačariti, nego se treba obazirati na bitne biljege predmeta, i na sposobnost kandidatovu za učiteljstvo. Ispit mora imati oblik kolokvija, a nesmije se podnipošto dopuštati budi si kakvo napametno kazivanje ili predavanje. Pitanja se mogu kandidatu saopćiti i pismeno, dopustiv mu kratko vrijeme na razmišljanje.

Ocjena iz poljodjelstva, pisanja, risanja, glazbe, tjelovježbe i ručnog rada uzimlje se iz semestralne ocjene dvaju posljednjih godina

Zasebni đaci polažu ispit iz svih predmeta, pismeno također iz računstva. Ispit zrelosti na srednjim školama i ženskim licejima riješava od ispita iz onih predmeta, koji su sadržani u naučnim osnovama onih zavoda, al se zato moraju predložiti semestralne svjedodžbe trih potonjih razreda. Ovakvi kandidati polažu ispit iz školske higijene.

Glede ostaloga vrijede one ustanove, koje su u krijeposti za srednje škole, i o kojima smo mi u jednom od naših brojeva povelj riječ.

Ur.

Putujući učitelji.

Što ga opet ima taj s nama? — primjetit će možda koji naš putujući učitelj poljodjelstva, čim bude usčitao natpis mome razmatranju.

Dabome ništa! — odvrćam — sasma ništa, samo želim, da vam se broj u Istri umnožao, te da svi revnovali budete u korist seljačkog našeg svijeta, podučavajuć odrasle, kao što će revnovati podučavanjem mlađeg naštaja budući možda putujući pučki učitelji.

Jest, riječ imam o obilaznim ili putujućim učiteljima pučkih škola.

Koja je to novost? U nas bila bi zaista novost uvedba obilaznog pučkoškolskog učiteljstva, al naobraženije evropske zemlje i to već imadu. I svugdje se ova uredba izvrsno ponijela, ondje najme u sretnim zemljama, gdje prosvjeta cvati i plodi već stotrukim plodom.

Bi li možda kod nas uspjela institucija?

Kušajmo, kopirajmo prosvjetljeniji svijet, prenašajmo s tuđine korisne biljke, možda će na našem hrvatskom tlu zahvatiti korjena.

Sjetih se kratke anekdote.

Vraćajuć se netko kući sjužnog kraja, pohvalio se svome prijaju, da je donio sobom smokvenicu, koja rodi tako slatkim plodom, da ju zasadi. A jes li sobom ujedno donio i zemlju, na kojoj je tamo rasla? — upitao ga onako mudro prijaj.

Valja!

Je li Istra plodno tlo za pučkoškolsko obilazno učiteljstvo? Jeste, zaista! Ta, znamo da žive oko 14.000 istarske djece, najveć dašto hrvatske, bez škole i obuke, bez umnog odgoja; znademo i to nadalje, da Istra broji mnogo i previše odraslih ljudi, što nijesu imali zgone uživati ni najelementarnije obuke. 40% do 45% najme istarskog žiteljstva ubraja se među analfabete; među nesretnike dakle i duševne slijepce, med one, koji imadu oči i uši, a ne vide nit čuju divne božice znanosti.

Šta s njima? Zar da ih i nadalje ostavimo u magli i neznanju? Zar da $\frac{2}{5}$ čitavog pučanstva Istre i nadalje žive životom neljudskim, natražnjačkim? Ne, to bi bilo nedostojno samih nas, koji ovu zemlju nastavamo. Suzbiti analfabetizam, proširiti pučku prosvjetu jeste sada, i bit će i dalje glavnom zadaćom humanitarnog rada plemenitih ljudi i čovjekoljubivih naroda.

Na rad dakle proti tami i nepismenosti. Sredstvom će nama tu biti: Ustrajanje novih pučkih škola te najnovija ustanova, najme uvedba putujućeg pučko-školskog učiteljstva. Premalo je škola! — vičemo svi u jedan glas. Imade na ladanju velikih sela i prostranih okružja bez škole. Ovdje je leglo dakako analfabetizmu. Tu će se morati svakako podignuti škole. Al Istra imade i takovih predjela, gdje se ne će nikada, barem ne više desetljeća moći ozbiljno misliti na osnutak pučke škole samo za to, jer broji premalo žiteljstva.

Amo spadaju ona naša seoca, zaseoci, osamljene kuće razasute dalje od gradića i ovecih sela, gdje stanuje naš čovjek, koji je podignuo svoj skromni dom uz ono mrvičak plodnog tla. Tamo k njemu u samoću ne će naskoro škola. Morat će i nadalje živjeti bez školske obuke, a ako ju zaželi, valja mu djecu slati u školu odaljenu 2—3 sata puta. Ja se divim svomu narodu, koji velikom ljubavlju do nauke šalje svoju nejačad po zlu putu u tako odaljenu školu. Kakova li je to žudnja za naobrazbom!

Al imade Istra i takovih sela, odakle je vrlo naporno doći do škole. Onuda i ovuda bit će na svome mjestu putujući pučki učitelj. On će ostati tu na svome mjestu mjesec-dva, da nauči mlado i staro, muško i žensko knjigu čitati i slovima svoje misli zaodjenuti. On će više podučiti sve i svakoga u korisnim stvarima, te uputiti nauka žednog našeg zapuštenog čovjeka u stvarima, što neposredno zasjecaju njega kao oca, gospodara i građanina. Bit će on tamo med zapuštenim žiteljima učitelj, prosvjetitelj i apostol. Čim ovrši svoje poslanstvo u jednom okolišu, poći će naš vječni putujući učitelj — blagovjesnik u drugi, da podučaje, upućuje i pita kruhom znanja gladujuće i žedajuće ljudstvo.

Bez ovih mojih žudjenih učitelja teško će današnje društvo sa učiteljstvom moći satrti glavu analfabetizmu. Konačnu sjajnu bitku održat će dajbože budući putujući pučki učitelji.

Vinko Šepić.

Poziv

na glavnu skupštinu učiteljskoga društva »Narodna Prosvjeta«, koja će se obdržavati u Opatiji u subotu i nedjelju dne 18. i 19. srpnja t. g.

I.

U subotu, dne 18. srpnja, na 4 sata poslije podne obdržavat će se u prednjoj dvorani »Zore« *redovita glavna skupština* sa slijedećim rasporedom:

1. Otvorenje skupštine po predsjedniku.
2. Čitanje i ovjerovljenje zapisnika zadnje glavne skupštine.
3. Škola i dom. Predava gosp. Franjo Katarinić.
4. O daljnjoj izobrazbi mladih učitelja. Predava gosp. Viktor Car-Emin.
5. Izvješće *a)* tajnika,
b) blagajnika i revizora,
c) urednika društvenog glasila.

6. Izbor novog upravnog odbora i revizora računa u smislu društvenih pravila.

7. Možebitni prijedlozi, koji se imaju pismeno prijaviti odboru bar osam dana pred skupštinom. O neprijavljenim prijedlozima raspravljat će se samo uslijed zaključka glavne skupštine.

II.

U nedjelju, dne 19. srpnja, u 8^{1/2} sati u jutro obdržavat će se u zgradi hrvatske pučke škole **svečana skupština** u svrhu proslave šezdesetgodišnjice vladanja Njegova Veličanstva našeg premilostivog cara i kralja Franje Josipa I.

* * *

Pred svečanom skupštinom, u 7^{1/2} sati u jutro, služit će se u crkvi sv. Jakova u Opatiji svečana služba. božja sa Tebe Boga hvalimo i pjevanjem carevke.

Odmah iza svečane skupštine otvorit će se u školskoj zgradi izložba radnja učenika i učenica hrvatske pučke škole i škole za daljnju naobrazbu u Opatiji, a eventualno i radnje učenika i učenica drugih pučkih škola u Istri, koje neka se dostave upraviteljstvu pučke škole u Opatiji najkasnije do 15. srpnja 1908.

U 1 sat poslije podne bit će skupni objed. O mjestu i cijeni skupnog objeda, te o prijavi k istomu obavjestit će se u društvenom glasilu.

U 8^{1/2} sati u večer u dvorani »Zore« predstavljat će djeca pučke škole igru »Đurđica«, a djeca škole za daljnju naobrazbu sliku »Slavenska slava«. Iza predstava bit će u vrtu koncerat mjesne glasbe. Ulaznina k predstavi i koncertu 1 K po osobi.

Pristup k redovitoj i svečanoj glavnoj skupštini imaju pravo samo društveni članovi, pozvani gosti i gosti, koji se pravodobno prijave predsjedniku, dočim pristup k predstavi i koncertu ima svatko.

O eventualnim promjenama cijelog ovog rasporeda obavjestit će se pravodobno u društvenom glasilu.

Pazin, dne 10. lipnja 1908.

Odbor

učiteljskog društva »Narodna Prosvjeta«.

Školski zakon o plaćama potvrđen.

Udarite svi u citre i talam base i nek se vesele djeca askalonska, onaj zakon, koji je oblijetao toliko pragova, koji se je toliko mjeseci vucario kano bitanga po bečkim ulicama i toliko moljakao, da mu se utisne na čelo žig života, eto taj je zakon potvrđen! Doista ne donša svega na vagane a nit se sa bankama razmeće, no suze ipak otire, krpa rupe, popravlja stare namještaje, donša ponos i svijest da se je školnici, a novi ljudi i novo doba nastojati će, da se doteće tamo, gdje se do sada nije moglo ili htjelo. A mi svi na rad — pa da nas viđeše na biljegu!

Plaće Družbinog učiteljstva.

Istra je u pogledu plaća odgovorila svome učiteljstvu, a sada dolazi na red Družba, da se i ona povede za tim primjerom, te svojim nastavnice uredi beriva. Ne bi nekako lijepo izgledalo, da med osobljem jednog stališa u ovoj našoj zemlji bude zadovoljnika i nezadovoljnika, nego da sve ogrijava isto sunce a da se uzmognu sa svim pregnućem posveiti svome zvanju. Mi smo čvrsto osvjedočeni, da će Družba urediti to životno pitanje što skorije, bit će to samoj na čast a na zadovoljstvo njezinom mnogobrojnom učiteljstvu i svim onima, koji ovo prate zamjernim oduševljenjem i dragom simpatijom.

C. kr. kot. škol. vijeće u Krku.

Polovicom travnja držalo je ovo vijeće svoju redovitu sjednicu.

Predsjenik priopćuje neke promjene u učiteljstvu od posljednje sjednice i da se škola u D. podiže na trirazrednicu. Nadzornici za hrvatske i talijanske škole izvještaju o svom nadziranju u prvom polugodištu 1907./08. — Pritužbu jedne općine

radi nadziranja djece u crkvi, odlučuje se riješiti mirnim putem sporazumno. — Predlaže se, da se kod dviju škola ukine poludnevna obuka.

Preporuča se molbu jedne učiteljice za petgodišnji doplatak i molbu jednog učitelja za pripomoć u bolesti. Za većinu učiteljskih mjesta u kotaru, što praznih a što privremeno popunjenih, odlučuje se otvoriti natječaj.

Družbina glavna skupština.

Redovita glavna skupština Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru obdržavala se dne 31. svibnja u Puli. U slijedećem broju izvijestit ćemo opširnije o tečaju skupštine i napretku i razvitku Družbe.

Glavna skupština »Narodne Prosvjete«.

Ovoga puta došla je na red Opatija, da primi istarsko učiteljstvo, koje se tamo sabire u danima 18. i 19. srpnja na glavno zasjedanje. Šteta što se tada ne će moći sastati Družbino učiteljstvo, koje će u to vrijeme biti jur za granicom.

Škole u Portugalu.

Ima zemalja, koje bi čovjek u prvi mah držao prosvjetljenima, a kad tamo, sve gotova neznalica. Tako je u Portugalu. Do polovice 19. vijeka bili su tamo pismeni ljudi rijetkost. Od to doba se je školstvo bolje razvilo, ali još nije uređeno kako treba, jer jedvice 20.8% stanovništva zna čitati i pisati. Škola se polazi od 6.—12. godine, kako u zakonu rečeno, al se to ne pazi toli na tanko, tko baš ne će, zašto bi si razbijao glavu, kad ne će na sunce, neka smrzne!

Muških nepismenih ima 73.6% a ženskih 88.4%. U siromašnijim krajevima ta je nevolja jošte groznija, ima tu i 90% nepismenjaka. Mi se u Istri možemo pođičiti, da smo ipak za mrvu napredniji od

najsiromašnijih Portugalaca, jer onaj jadni postotak nije baš jednak, sa našim, al' u si braća. Pa šta ćete više!

Učitelji glazbe na učiteljskim školama.

Ova grana učiteljstva nastoji u novije doba da se organizira, te si steče tim načinom sve ono, što okolovštine života i novo doba imaju da im pruže. U tu se je svrhu polovicom travnja držao u Beču sastanak društva učitelja glazbe na austrijskim učiteljskim školama. Tome sastanku predsjedao je profesor Wagner, te su želje učitelja skalupili u osam točaka. Evo ih:

1. One učitelje glazbe, koji imaju već peti službeni doplatak, neka se pomakne koncem ove školske godine u osmi činovni razred.
2. Glede skorašnje reforme organizacijskog statuta, neka temeljito prouče inozemske okolnosti, pa neka izaberu odsjek, koji bi imao izraditi predloge o promjeni naučne osnove.
3. Neka se radi oko toga, da se promjene propisi o ispitima za državni glazbeni ispit.
4. Obvezatnost nauke učitelja glazbe neka smanje.
5. Neka se podvostruči broj satova za opću nauku o glazbi i pjevanju u prvom i drugom tečaju učiteljskih škola.
6. Za orguljanje i vodstvo crkvenog pjevanja neka se odredi godišnju nagradu odgovarajuću dvim sedmičnim naučnim satovima.
8. Nikoga se više neka ne oprosti iz pjevanja na ispitu osposoljenja; nek se nasuprot dozvoli ponavljanje ispita tečajem godine u slučaju reprobacije.

Hrvatska knjižara u Pazinu.

U Istri imademo samo jednu hrvatsku knjižaru, a to je ona Ivana Novaka u Pazinu. Knjižara je opskrbljena radnjama iz hrvatske, srpske i slovenačke literature, imade skoro sva izdanja omladinska, a naručiti se može uopće svaku knjigu. Kod naručbe za nagradne knjige i školske knjižice, daje ista knjižara 2—5% u dobrotvorne svrhe, već prema želji naručitelja. Preuzela je od J. Kraljića cijelu nakladu »Hrvatskih Jelica« od Jelice Belovićeve,

od koje knjige pripada postotak »Đačkom pripomoćnom društvu« u Pazinu.

Našem učiteljstvu i općinama lijepo preporučamo Novakovu knjižaru u Pazinu.

Davorin Trstenjak.

Naš vrijedni suradnik, književnik i nadzornik pučkih škola u Gospiću, g. Davorin Trstenjak, bio je umirovljen, a na njegovo mjesto dolazi ravnatelj više škole u Karlobagu, Ivan Mollus.

Sveučilište u Zagrebu.

Ban Pavel, taj veseli hrvatski ban, oborio se svom žestinom na najviši hrvatski zavod, na profesore, te dao Dr. Šurmina umiroviti a Majnoloviću nakopao bez uzroka na glavu nekakvu disciplinarnu istragu. A đlaštvo videć kako se krši autonomija sveučilišta, podiže se listom, te ostavi svoju dragu »Almu mater«, da u tuđini potraži zaklonište. Tako ode mladež u Gradac, Beč, Prag i Beograd, da tu priča o nepravdama, koje mora da izdrži hrvatski narod od svojih tlačitelja. To su toliki apostoli, koji će svijetu otvoriti oči o faksičnom stanju stvari u Hrvatskoj.

Na opustjelo sveučilište upisala se u drugom semestru tri đaka, koje je ostalo đlaštvo izložilo javnom ruglu i bojkotu. Za siromašne đake u tuđini stao se kupiti novac, te se jur istakoše Rijeka, Sušak, Petrinja, Prag i drugi gradovi a prednjači svima prijestolnica Zagreb, koja je jur pribrala znatnu svotu. I naša istarska mladež, koja je polazila zagrebačko sveučilište, raštrkala se kojekud po Austriji, a da se opet povrati sa ostalom braćom u Zagreb, kad bude tom najvišem zavodu dana potpuna zadovoljština.

Sveslavenski kongres.

Ljubljanski načelnik Hribar, mladočeški prvak dr. Kramar, i dva staroruska zastupnika iz Galicije, dr. Hlibovicki i dr. Markov, boravili su početkom ovog mjeseca u Petrogradu da uravnaju puteve za sveslavenski kongres, kod kojega bi naravski

sudjelovali i Poljaci. Sva ta četiri zastupnika govore vrlo dobro ruski, sva su četvorica duboko uvjereni o tom, da o uspjehu budućega slavenskoga kongresa ovisi velikim dijelom i konačni uspjeh velike slavenske borbe u našoj monarhiji. I zato su baš slavenski zastupnici na carevinskom vijeću uzeli cijelu stvar u svoje ruke, jer s punim pravom vide, da onaj čas, kad se 24 milijuna Slavena habsburške monarhije bude potpuno moglo u svakom svom kulturnom nastojanju osloniti na stodeset milijuna izmirenih Rusa i Poljaka u Rusiji, da od toga časa slavenska većina u monarhiji dobiva naravnim načinom onu političku moć, koja joj kao većini već ođavna pripada. Taj slavenski kongres neće biti nikakva politička demonstracija, proti nijednoj državi, nego će to biti ponajprije manifestacija zajedničkih kulturnih težnja svih slavenskih naroda, a zatim kano živa izložba savremenog slavenskog kulturnog napretka u odličnom zboru kulturnih slavenskih pregalaca.

Normalno doba spavanja za djecu.

U svim berlinskim školama koli gradskim toli državnim upozorilo se roditelje, da pripaze na spavanje djece u bolestima. Preporučilo im se, da djeci ograniče nuzgredne radnje i da ih ne muče sa nervoznim glasbenim vježbama, no da im daju zgode, da se dovoljno naspavaju. Stoga preporučuju liječnici ovu normalnu dobu spavanja: za djecu od 6—9 godina 11 sati, od 9—11 godina 10 $\frac{1}{2}$ sati, od 11—13 god. 10 ura i od 13—14 godina 9 $\frac{1}{2}$ sati.

Prof. Jagić odlikovan.

Profesor Jagić odlikovan je prigodom svoje sedamdesetogodišnjice počasnim članstvom sveučilišta u Petrogradu i Odesi, isto tako i antropološkog društva u Moskvi.

Učiteljske plaće u Austriji.

U svim austrijskim pokrajinama ima 69.555 učiteljskih sila. Plaće su prosječno ovolike: U Češkoj 1995 K, Moravskoj 1880 K, Šleskoj 2059 K, Galiciji 988 K, Bukovini 1572 K, Gornjoj Austriji 1337 K, Dolnjoj Austriji 1833 K, Solnogradskoj 1036 K, Štajerskoj 1678 K, Koruškoj 1090 K, Tirolu 719 K, Foralbergu 1174 K, Gorici i Gradiški 1478 K, Trstu 2022 K, Istri 1325 K i Dalmaciji 1151 K.

Briga vlade za đake iz Istre i Dalmacije.

Austrijsko ministarstvo prosvjete obratilo se na zagrebačko sveučilište molbom, da mu se saopći, koliko je, i koji su đaci na sveučilištu i dali polaze predavanja. Akademčke oblasti odgovorile su austrijskom ministarstvu, da se za prošlost na istarske i dalmatinske đake ne mogu potužiti, sada da ih uopće nema, a za budućnost da će sa istarskim i dalmatinskim đacima postupati jednako kao i s đacima iz Hrvatske i Slavonije.

Obilježje većih evropskih gradova.

Neki putnik imenom Kol, označio je nekoje evropske gradove ovako:

Amsterdam trguje, Atena se roti, Beč prokuvava, Bruselj raspravlja, Carig ad se kupa, Dublin prosjači, Frankfurt broji, Genova se smije, Hamburg jede, Hanover spava, Kodanj se liječi, Lipsko čita, London zijeva, Lion radi, Manšester sprema, Manhaim kune, Marsilja pjeva, Monakov pije, Mleci ljube, Napulj se zn ji, Pariz čavrlja, Pešta brblja, Petrograd šuti, Rim se moli a Varšava uzdiše.

Ispravak.

Na drugoj strani omota posljednjega broja u „Javnoj zahvali“ ima glasiti potpis: Fran Franković, a ne: Ivan Ivanković.

Zadnji odlomak prve vijesti u Vjesniku „Novi zakon“, spada pod drugu vijest: Kotarsko školsko vijeće u Voloskom.

JAN BAŠTA

Schönbach kod Egera (Cheb) Češka.

Najčeuvenija tvrtka glazbila, poznata na sve strane sa svoje solidnosti, preporučuje p. n. gg. učiteljima zborovodama i t. d., gusle za koncerte i orkestre, viole, čele, base, citre, kitare prvog reda, prijatnog zvuka i lakog tona, drvena i limena glazbila, osobite garantirane izdržljive žice za sve nastroje, potpune gusle za vještake sa lijepim lukom u drvenoj kutiji, franko poslati (za 9, 10, 12 i 15 for.)

Cijenici badava i franko.

Najjeftiniji neposredni izbor za nabavu. Sva glazbila opravljaju se odmah vještacki i računaju se najjeftinije.

Stare gusle i čela izmjenjuju se sa novima. Prvi neposredni izbor za nabavu gramofona i najpotpunijih ploča. Vele štovani gospodine!

Poslane gusle kako ukusnom opremom, tako i prijatnim glasom zadovoljile me u potpunoj mjeri.

Uvjeren sam, da je dužnost svakog svijesnog Čeha, da gudačke potrepsotine nabavlja kod Vaše tvrtke, jer se u realnosti ne može s Vama takmiti nijedna tvrtka. Želim Vam lijep napredak u širenju dobrog glasa i jesam prijateljski odan

Fr. V. Mohapl, upravitelj škole.

L. 29. XII. 1906.

Na kupnju iz druge ruke od preprodavaoca, obratite se izravno na nas.

Štovani gospodine!

Kad bih mogao, toplo bih Vam stisnuo desnicu za solidnu i jeftinu pošiljku znamenitog glazbila od Vaše tvrtke. Ništa nije izgubilo, a dobilo je zvučnost, obao ton i lako se vlada njime. Vaša me je tvrtka iznenadila. Sretan Vam bio trud! Sa pozdravom

Malenovica, 17. rujna 1904. J. Pláček, učitelj.

Hiljade pohvalnih priznanja od p. n. gg. učitelja i zborovoda svjedoče o izvrsnosti i valjanosti prodanih glazbila.

Originalne korice

„Narodne Prosvjete”

i „Mladog Istrana”

dobivaju se u

Narodnoj tiskari, knjigovežnici i papirnici

LAGINJA i DR.
PULA, Via Giulia 1.

Cijene koricama:

PROSVJETE sa poštarinom K 1*40.

ISTRANA " " " -'60.

Na uvaženje!

Častim se saopćiti, da sam nakon osamgodišnjeg svog rada proširio i preuredio znatno svoj posao, a da time udovoljim najraznolikijim zahtjevima štovanog općinstva.

Preporučam sve potrepsotine školske, uredovne i zasebne, koje zasjecaju u **knjižarsku, papirničarsku, knjigovešku i tiskarsku struku.**

Na skladištu imadem veliki izbor pedagoških, povjesnih i narodnogospodarskih knjiga, te nagradnih knjiga za mladež i za narod, onda pjesmarica, slikovnica, hrvatskih muzikalija za sva glazbala i pjevanje, molitvenika, nabožnih knjiga i koledara.

Primam pretplate na sve časopise, književne i modne listove.

Držim na skladištu Ćirilo-Metodske marke, papiriće, tuljčiče, olovke, brisala, razglednice i listovni papir.

Svaka narudžba izvršuje se najbrže i najsolidnije.

Sa veleštovanjem:

Knjižara, papirnica i knjigovežnica

IVAN NOVAK - PAZIN.

Našim pučkim školama

preporuča

SVEKOLIKE ŠKOLSKE TISKANICE,
LIJEPOPISNICE, ZADAĆNICE,
RISANKE, PISARSKÉ I RI-
SARSKÉ POTREPŠTINE

NARODNA TISKARA

LAGINJA i drug.

prije J. KRMPOTIĆ i drug.

ulica Giulia, 1 — Pula — ulica Giulia, 1

☉ Svoj k svomu! ☉

Novo skladište pokućstva

A. Žunić & Co ≈ Pula

na uglu ulice Via S. Martino i Giosué Carducci.

Novouredjeno skladište svakovrsnog
pokućstva zrcala, slika, stolica, divana itd. itd.

Cijene umjerene.